

Татарстан Республикасының Мәгариф
һәм фән министрлыгы

Татарстан Республикасы югары уку
йортларының Ректорлар советы

Татарстан Республикасының
Фәннәр академиясе

Казан дәүләт архитектура-төзелеш
университеты

Министерство образования и науки
Республики Татарстан

Совет ректоров высших учебных
заведений Республики Татарстан

Академия наук Республики
Татарстан

Казанский государственный
архитектурно-строительный
университет

ПРОГРАММА – PROGRAM

ТАТАР ТЕЛЕНДӘ ЮГАРЫ ТЕХНИК БЕЛЕМ БИРҮГӘ 25 ЕЛ

Халыкара фәнни-гамәли конференция

18 апрель, 2017 ел

25 ЛЕТ ВЫСШЕМУ ТЕХНИЧЕСКОМУ ОБРАЗОВАНИЮ НА ТАТАРСКОМ ЯЗЫКЕ

Международная научно-практическая конференция

18 апреля 2017 г.

25 YEARS OF HIGHER TECHNICAL EDUCATION IN TATAR LANGUAGE

International Scientific and Practical Conference

18 april, 2017 year

Казан – 2017 – Казань

Хөрмәтле _____ !

Сезне сәламлибез һәм «Татар телендә югары техник белем бирүгә 25 ел» дигән халыкара фәнни-гамәли конференция эшендә катнашуыгызга рәхмәт белдерәбез.

Конференция узган меңьеллык азагында техник фәннәрне татар телендә укытуны беренче булып яңартып жибәргән һәм бүген дәвам иткән Казан дәүләт архитектура-төзелеш университетының (КДАТУның) һ.б. югары уку йортларының бу юнәлештәге эш тәҗрибәсен өйрәнүгә һәм киңрәк жәелдерүгә багышлана.

Уважаемый _____ !

Приветствуем Вас и благодарим за участие в работе Международной научно-практической конференции «25 лет высшему техническому образованию на татарском языке».

Конференция посвящается изучению и распространению опыта работы Казанского архитектурно-строительного университета (КГАСУ), первым возобновившего в конце прошлого тысячелетия преподавание технических дисциплин на татарском языке и продолжающем его, а также опыту и других высших учебных заведений в этом направлении.

ОЕШТЫРУ КОМИТЕТЫ

Низамов Р.К. – КДАТУ ректоры (рәис);

Фәттахов Э.Н. – ТРның Премьер-министры урынбасары – мәгариф һәм фән министры (рәистәш);

Мөхәмәтов И.Р. – ТРның мәгариф һәм фән министры урынбасары;

Исмәгыйлева Г.Х. – Милли мәгариф идарәсе башлыгы;

Заһидуллина Д.Ф. – ТР ФАнең вице-президенты;

Жамалетдинов Р.Р. – КФУның Филология һәм мәдәниятара багланышлар институты директорлары;

Вилданов И.Ә. – КДАТУның укыту эшләре проректоры;

Сөләйманов А.М. – КДАТУның төзү материаллары кафедрасы мөдире;

Туктамышов Н.К. – КДАТУның югары математика кафедрасы мөдире;

Шакирҗанов Р.Ә. – КДАТУның татар телендә укыту буенча методик кабинет мөдире.

ОРГАНИЗАЦИОННЫЙ КОМИТЕТ

Низамов Р.К. – ректор КГАСУ (председатель);

Фаттахов Э.Н. – заместитель Премьер-министра РТ – министр образования и науки РТ (сопредседатель);

Мухаметов И.Р. – заместитель министра образования и науки РТ;

Исмагилова Г.Х. – начальник Управления национального образования;

Загидуллина Д.Ф. – вице-президент АН РТ;

Замалетдинов Р.Р. – директор Института филологии и межкультурных коммуникаций КФУ;

Вильданов И.Э. – проректор КГАСУ по учебной работе;

Суләйманов А.М. – заведующий кафедрой строительных материалов КГАСУ;

Туктамышов Н.К. – заведующий кафедрой высшей математики КГАСУ;

Шакирзянов Р.А. – заведующий кабинетом КГАСУ по обучению на татарском языке.

КОНФЕРЕНЦИЯНЕҢ ЭШ ТӘРТИБЕ

Конференция 2017 елның 18 апрелендә КДАТУның Актлар залында үтә.

Адресы: Казан ш., Яшел ур., 1 й., КДАТУ, 2 корпус, 4 кат.

- 9⁰⁰-10⁰⁰ – конференциядә катнашучыларны теркәү,
уку-методик әдәбият күргәзмәсе белән танышу;
10⁰⁰-11³⁰ – 1-нче пленар утырыш;
11³⁰-12⁰⁰ – бүләкләү тантанасы;
12⁰⁰-12³⁰ – мәдәни программа;
12³⁰-13⁰⁰ – «Русча-татарча политехника сүзлеген» тәкъдир итү;
13⁰⁰-14⁰⁰ – кофе-брейк,
стендлы доклад,
КДАТУ музейе белән танышу;
14⁰⁰-15³⁰ – 2-нче пленар утырыш;
15³⁰-17⁰⁰ – секция утырышлары;
17⁰⁰ – карар кабул итү.

РАСПОРЯДОК РАБОТЫ КОНФЕРЕНЦИИ

Конференция состоится 18 апреля 2017 г. в Актовом зале КГАСУ.

Адрес: г. Казань, ул. Зеленая д. 1, КГАСУ, корпус 2, этаж 4.

- 9⁰⁰-10⁰⁰ – регистрация участников конференции,
знакомство с выставкой учебно-методической литературы;
10⁰⁰-11³⁰ – 1-е пленарное заседание;
11³⁰-12⁰⁰ – церемония награждения;
12⁰⁰-12³⁰ – культурная программа;
12³⁰-13⁰⁰ – презентация «Русско-татарского политехнического словаря»;
13⁰⁰-14⁰⁰ – кофе-брейк,
стендовый доклад,
знакомство с музеем КГАСУ;
14⁰⁰-17⁰⁰ – 2-е пленарное заседание;
15³⁰-17⁰⁰ – заседания секций;
17⁰⁰ – принятие резолюции.

РЕГЛАМЕНТ

Доклад – 12 мин. кадәр	Доклад – до 12 мин.
Чыгыш – 8 мин. кадәр	Выступление – до 8 мин.
<i>Конференциянең рәсми телләре:</i> татарча һәм русча	<i>Официальные языки конференции:</i> татарский и русский

Конференция вакытында:

- КДАТУ һ.б. уку йортлары галимнәре татар телендә бастырып чыгарган уку-методик әдәбият күргәзмәсе эшли (2 корпус, 4 кат);
- КДАТУда татар телендә югары техник белем бирүне оештыручы Вәгыйзь Фәтхуллин истәлегенә багышланган күргәзмә эшли (КДАТУ музейе, 1 корпус, 1 кат).

Во время конференции:

- работает выставка учебно-методической литературы, опубликованной учеными КГАСУ и других вузов на татарском языке (2 корпус, 4 этаж);
- работает выставка, посвященная памяти В.Ш. Фатхуллина – организатора высшего технического обучения в КГАСУ на татарском языке (музей КГАСУ, 1 кор., 1 эт.).

ПЛЕНАР УТЫРЫШЛАР – ПЛЕНАРНЫЕ ЗАСЕДАНИЯ

1-нче утырыш

Актлар залы, 10⁰⁰-11³⁰

1-е заседание

АКТОВЫЙ ЗАЛ, 10⁰⁰-11³⁰

1. **Низамов Р.К.** (КДАТУ ректоры, ТР ФАнең мөхбир әгъзасы). Тәбрикләү сүзе.
Низамов Р.К. (ректор КГАСУ, чл.-кор. АН РТ). Приветственное слово.
2. **Фәттахов Э.Н.** (ТРның Премьер-министры урынбасары – мәгариф һәм фән министрлары). Татарстан Республикасында милли мәгарифнең үсеш юллары һәм өстенлекле юнәлешләре.
Фаттахов Э.Н. (зам. Премьер-министра РТ – министр образования и науки). Перспективы и приоритетные направления развития национального образования в Республике Татарстан.
3. **Заһидуллина Д.Ф.** (ТР ФАнең вице-президенты). Тәбрикләү сүзе.
Загидуллина Д.Ф. (вице-президент АН РТ). Приветственное слово.
4. **Жамалетдинов Р.Р.** (КФУның Филология һәм мәдәниятара багланьшлар институты директоры). Тәбрикләү сүзе.
Замалетдинов Р.Р. (директор института Филологии и межкультурных коммуникаций КФУ). Приветственное слово.
5. **Шакиржанов Р.Ә.** (КДАТУның татар телендә укыту буенча методик кабинет мөдире). Татар телендә югары белемле төзүчеләр әзерләүнең аякка басуы һәм үсеше.
Шакирзянов Р.А. (заведующий методическим кабинетом КГАСУ по обучению на татарском языке). Становление и развитие высшего строительного образования на татарском языке.
6. **Сөләйманов А.М.** (КДАТУның төзү материаллары кафедрасы мөдире). Татар мәгърифәтчесе Вагыйзь Фәтхуллин.
Сулейманов А.М. (зав. кафедрой строительных материалов КГАСУ). Татарский просветитель Вагиз Фатхуллин.
7. **Вәлиев Р.Ә.** (КФУның Яр Чаллы институтында информатсион системалар кафедрасы мөдире). Югары техник белемне татар телендә тормышка ашыру проблемалары (КАМПИ тәҗрибәсе).
Вәлиев Р.А. (зав. кафедрой информационных систем Набережно-Челнинского института КФУ). Проблемы реализации высшего технического образования на татарском языке (опыт КАМПИ).

11³⁰-12⁰⁰ Бүләкләү тантанасы – Церемония награждения

Татар телендә укытып, зур уңыш казанган галимнәрне һәм ветераннарны хөрмәтләү. Чествование ученых и ветеранов обучения на татарском языке.

12⁰⁰-12³⁰ Мәдәни программа – Культурная программа

Татар бүлеге студентларының үзэшчән сәнгать чыгышлары.

Художественные выступления студентов татарского отделения.

12³⁰-13⁰⁰ «Русча-татарча политехника сүзлеге»н тәкъдир итү

Презентация «Русско-татарского политехнического словаря»

1. **Зәкиев М.З.** (*ТР ФАнең хакыйкый академигы*). Милли телне саклау – милләтне саклау ул.
Зәкиев М.З. (*действ. чл. АН РТ*). Сохранение языка нации – это сохранение нации.
2. **Камалов А.З.** (*КДАТУда татарча укыту ветераны*). Ветераннар исемненнән тәбрикләү сүзе.
Камалов А.З. (*ветеран обучения в КГАСУ на татарском языке*). Приветственное слово от лица ветеранов.
3. **Хәсәнов Р.Р.** (*КГАСУ доценты*). Татар бүлеген тәмамлаучылар исемненнән тәбрикләү сүзе.
Хасанов Р.Х. (*доцент КГАСУ*). Приветственное слово от лица выпускников татарского отделения.
4. **Лотфуллин М.В.** (*Ш.Мәрҗани исемдәге тарих институтының өлкән фәнни хезмәткәре*). Мәгариф системасында туган телләргә саклап калу юллары.
Лотфуллин М.В. (*с.н.с. Института истории имени Ш.Марджани*). Пути сохранения родных языков в системе образования.
5. **Туктамышов Н.К.** (*КДАТУның югары математика кафедрасы мөдире*). Хәзерге заманда билингвизм.
Туктамышов Н.К. (*зав. кафедрой высшей математики КГАСУ*). Билингвизм в современном мире.
6. **Эктор Алóс-и-Фонт (Héctor Alóс i Font)** (*Барселона (Испания) университетының социоллингвистика һәм коммуникацияләр Тикшерү үзәгенә фәнни хезмәткәре*). Испаниянең миноритар телләрендә югары белем.
Эктор Алóс-и-Фонт (Héctor Alóс i Font) (*внешний научный сотрудник Исследовательского центра социоллингвистики и коммуникаций университета Барселоны (Испания)*). Миноритарные языки Испании в высшем образовании.
7. **Тимеркәев Б.А.** (*Казан милли тикшеренү техник университетының (КНИТУ-КАИ) гомуми физика кафедрасы мөдире*). Милли мәгарифнең кичәгесе, бүгенгесе һәм киләчәге.
Тимеркаев Б.А. (*зав. каф. общей физики Казанского национального исследовательского технического университета (КНИТУ-КАИ)*). Вчерашнее, сегодняшнее и будущее национального образования.
8. **Галимжанов Ә.Ф.** (*КФУның функцияләр һәм якынайтулар кафедрасы доценты*). Төгәл фәннәргә татар телендә укыту – зарурилык.
Галимянов А.Ф. (*доцент кафедры теории функций и приближений КФУ*). Преподавание точных наук на татарском языке – необходимость.
9. **Ибәтов Р.И.** (*КДАУның физика һәм математика кафедрасы мөдире*). Техник югары уку йортларында татарча укытуга бүгенге караш.
Ибәтов Р.И. (*зав. кафедрой физики и математики КГАУ*). Сегодняшний взгляд на обучение в технических вузах на татарском языке.
10. **Вьюгина С.В.** (*КНИТУ-КХТИның ике телдә укыту кафедрасы доценты*). Казан милли тикшерү технология университетында татар телендә югары һөнәри белем бирү.
Вьюгина С.В. (*доцент каф. обучения на двуязычной основе КНИТУ-КХТИ*). Профессиональное обучение на татарском языке в Казанском национальном технологическом университете.

СЕКЦИЯЛӘР УТЫРЫШЛАРЫ – ЗАСЕДАНИЯ СЕКЦИЙ

1-нче секция

Актлар залы
15³⁰-17⁰⁰

1-я секция

Актный зал
15³⁰-17⁰⁰

ЮГАРЫ МӘКТӘПТӘ ТАТАР ТЕЛЕНДӘ УКЫТУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ
ҺӘМ ФӘННИ-МЕТОДИК СИСТЕМАЛАРЫ

ПЕРСПЕКТИВЫ И НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЕ СИСТЕМЫ ОБУЧЕНИЯ
В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ НА ТАТАРСКОМ ЯЗЫКЕ

Житәкче

Туктамышов Н.К.

Руководитель

Туктамышов Н.К.

1. **Камалова З.А.** (*КДАТУның төзү материаллары кафедрасы доценты*). Югары уку йортларында татар телендә укыту – телне саклап калуның төп шарты һәм мөмкинлеге.
2. **Һадиев М.Б.** (*КНИТУ-КХТИ профессоры*). Техниканы татарча укыту кайсы юлдан китәр?
3. **Галимуллин Р.Г.** (*КНИТУ-КХТИ доценты*). Мәгарифне тергезүгә бәйле кайбер проблемалар.
4. **Урмитова Н.С.** (*КДАТУның су белән тәэмин итү һәм тотылган суларны агызу кафедрасы доценты*). Фәннәрне татар телендә укыту проблемалары.
5. **Жиһаншин М.Г.** (*КДАТУның жылылык белән тәэмин итү һәм эңилләтү кафедрасы доценты*). Гидравлика һәм жылылык техникасы кебек фундаменталь фәннәр буенча үзлегенән белем алу интерактив комплексларын булдыру эһәмияте.
6. **Габбасов Ф.Г.** (*КДАТУның гамәли математика кафедрасы доценты*). Информатика фәнен татар телендә укыту турында.
7. **Тажмиев Х.К.** (*КФУна кергән Яр Чаллы институтының физика кафедрасы укытучысы*). Физика татарча ни өчен отышлы һәм уңай?
8. **Хәкимов А.М.** (*КДАТУның физика, электротехника һәм автоматика кафедрасы доценты*). КДАТУда татар телендә физика укыту тарихы.
9. **Мифтахова Н.Ш.** (*профессор кафедрасы неорганической химии КНИТУ-КХТИ*). Эффективность адаптационного обучения студентов на двуязычной основе химическим дисциплинам в техническом вузе.
10. **Гатауллин Р.М.** (*Татнетны үстерү фонды*). Татар телендә югары белем бирүдә интернет-ресурсларның роле.
11. **Хадиев Р.М.** Некоторые подходы к обучению языкам в социальных сетях.

Стендлы доклад – Стеновый доклад

Әһмәтов Л.Г. (*КФУның Алабуга институты инженерия-технология факультеты деканы*). Булачак эшчеләрне һөнәргә әзерләүдә информация мохитының виртуаль өлешен булдыру.

Аһметов Л.Г. (*декан инженерно-технологического факультета Елабужского института КФУ*). Формирование виртуальной составляющей информационной среды профессиональной подготовки будущих рабочих.

2-нче секция

Конференц-зал, 3-202
15³⁰-17⁰⁰

2-я секция

Конференц-зал, 3-202
15³⁰-17⁰⁰

ТӨРЛЕ ТЕЛЛӘР КУЛЛАНУ ШАРТЛАРЫНДА УКЫТУ:
ЛИНГВИСТИК, СОЦИОМӘДӘНИ ҺӘМ КОГНИТИВ ШАРТЛАР

ОБУЧЕНИЕ В УСЛОВИЯХ ЯЗЫКОВОГО РАЗНООБРАЗИЯ: ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ,
СОЦИОКУЛЬТУРНЫЕ И КОГНИТИВНЫЕ АСПЕКТЫ

Житәкче
Шакирҗанов Р.Ә.

Руководитель
Шакирзянов Р.А.

1. **Галиуллина Г.Р.** (*КФУның кафедра мәдире, профессор*), **Шәкүрова М.М.** (*КФУ доценты*). Татар телен укытуның яңа концепциясе.
2. **Салехова Л.Л.** (*зав. каф. образовательных технологий и информационных систем в филологии*). Способы языковой поддержки при двуязычном обучении.
3. **Ишкинина Л.К.** (*Идел буе дәүләт физик тәрбия, спорт һәм туризм академиясе укытучысы*). Идел буе дәүләт физик тәрбия, спорт һәм туризм академиясендә татар теле укытуның торышы.
4. **Нигметзянова В.М.** (*преподаватель Набережно-Челнинского института КФУ*). О подготовке студентов технического вуза с обучением на татарском языке.
5. **Гобәйдуллина Г.Т.** Хәзерге татар телендә нефть сәнәгатенә техник-терминологик лексикасы.
6. **Азизова З.Ф.** (*КДАТУның күперләр, транспорт туннельләре һәм геодезия кафедрасының өлкән укытучысы*). Геодезияне татар телендә өйрәтү өчен фәнни терминологияне үстерү мәсьәләләре.
7. **Хәйруллин Ә.Г.** (*КФУның Яр Чаллы институты профессоры*). Техник югары уку йорты студентларының фикерләү культурасы үсешендә “Мантыйк” курсының әһәмияте.
8. **Ибрагимов Т.И.** (*доцент КФУ*), **Сайхунов М.Р.** (*КФУ*). Письменный корпус татарского языка. Обучение умению и навыкам аудирования и говорения.
9. **Миңнегалиева Ч.Б.** (*КФУ укытучысы*). Укытуда интерактив модельләр куллану.
10. **Мугалапов И.Д.** (*ст. преп. КНИТУ-КХТИ*). Учебные мотивы как детерминанты формирования иноязычных компетенций у студентов из школ с татарским языком обучения.
11. **Магиярова З.М.** (*доцент КНИТУ-КХТИ*). Каюм Насыри о роли родного языка в ценностной ориентации молодежи.
12. **Сәгъдиева Р.К.** (*КФУның татар тел белеме кафедрасы доценты*). Сүзтезмәләренң төрләре һәм аларга анализ ясау.
13. **Гафарова В.Р.** (*КФУның татар тел белеме кафедрасы укытучысы*). Татар телендә уникаль аффикслар.
14. **Зиннатуллина Г.Ф.** (*доцент КНИТУ-КАИ*). Уроки-диалоги в процессе обучения языку как неродному.